

DESTINATARIO	Dirección Xeral de Saúde Pública
ÓRGANO	Consellería de Sanidade · Xunta de Galicia
ASUNTO	Achegas ao Plan de prevención de condutas adictivas en Galicia 2026–2030

Á atención da Dirección Xeral de Saúde Pública

O Colexio Oficial de Traballo Social de Galicia (COTSG), corporación de dereito público representativa da profesión en Galicia, comparece no marco do proceso de participación pública do **Plan de prevención de condutas adictivas en Galicia 2026–2030** e formula as seguintes consideracións e propostas, elaboradas a partir das achegas profesionais recibidas e da experiencia do Traballo Social nos ámbitos comunitario, sanitario, educativo e de inclusión social.

EXPÓN

Primeiro. O COTSG valora positivamente que o Plan adopte unha concepción ampla da prevención e incorpore a equidade, a dimensión territorial e comunitaria, a atención ás situacións de vulnerabilidade e a coordinación entre os sistemas sanitario, educativo, social, laboral e municipal.

Segundo. As condutas adictivas non poden comprenderse nin previrse atendendo unicamente ao consumo ou á conduta individual. A situación económica, a vivenda, a estrutura e dinámica familiar, as redes de apoio, o emprego, a educación, o territorio, a participación comunitaria e as situacións de exclusión ou vulnerabilidade poden actuar como factores de risco ou de protección.

Terceiro. Desde esta perspectiva, o Traballo Social achega unha competencia específica na valoración sociofamiliar, na identificación de determinantes sociais, na intervención con persoas e familias, no traballo comunitario e na coordinación entre sistemas. A súa presenza debe quedar reflectida de maneira operativa nas accións do Plan nas que estes elementos resultan determinantes.

Cuarto. Co obxecto de contribuír á aplicación efectiva do Plan, o Colexio formula as seguintes propostas, vinculadas ás accións e liñas de actuación previstas no propio documento.

FORMULA AS SEGUINTES ACHEGAS

1. Perspectiva do Traballo Social no estudo de ratios profesionais

Referencia: acción 1.2.2

O Plan prevé a realización dun estudo de ratios de profesionais atendendo ao territorio, á poboación e ás necesidades de cobertura. Desde o COTSG considérase necesario que este estudo non se limite á cuantificación global de efectivos, senón que permita identificar os diferentes perfís profesionais necesarios para unha prevención integral e analizar a súa distribución territorial.

Neste sentido, propónse que a análise incorpore de forma desagregada a presenza de profesionais do Traballo Social e que permita coñecer, cando menos:

- a cobertura existente nos dispositivos e programas vinculados á prevención das condutas adictivas;
- as necesidades segundo poboación, dispersión xeográfica, ruralidade, vulnerabilidade social e accesibilidade aos recursos;
- os territorios nos que existan déficits de cobertura profesional; e
- a adecuación da composición interdisciplinar dos equipos ás necesidades sociais e comunitarias da poboación atendida.

A existencia dun determinado número global de profesionais non garante, por si soa, unha resposta interdisciplinar suficiente. Coñecer a composición dos equipos e a dispoñibilidade real de cada perfil permitiría planificar os recursos con maior precisión e equidade territorial.

2. Incorporación do Traballo Social nos Equipos de Prevención Autonómicos de carácter móbil

Referencia: acción 1.2.5

O COTSG considera especialmente pertinente a previsión de estudar a creación de equipos de prevención autonómicos de carácter móbil para dar cobertura ás zonas xeográficas con maiores dificultades de acceso aos programas preventivos.

Propónse que, no momento de definir a súa composición e funcionamento, se garanta un carácter interdisciplinar e se contemple expresamente a incorporación de profesionais do Traballo Social, especialmente cando os equipos actúen en contornas rurais, dispersas ou con menor dispoñibilidade de recursos especializados.

A intervención nestes territorios require coñecemento do contexto comunitario, valoración das condicións sociofamiliares, identificación de factores de vulnerabilidade e protección, traballo coas familias, mobilización das redes comunitarias e coordinación cos servizos sociais municipais e cos restantes sistemas de protección.

A presenza do Traballo Social pode favorecer que estes equipos non funcionen unicamente como dispositivos de intervención puntual, senón como estruturas conectadas cos recursos do territorio e capaces de facilitar a continuidade das actuacións preventivas.

3. Coordinación efectiva dos protocolos de detección precoz en persoas menores de idade

Referencia: acción 1.3.3

O Plan contempla protocolos diferenciados de detección precoz e intervención temperá nos ámbitos da atención primaria de saúde, dos servizos sociais comunitarios e especializados e do sistema educativo. A adaptación dos procedementos ás particularidades de cada sistema resulta necesaria, pero debe evitarse que esta diferenciación derive en circuitos paralelos ou insuficientemente conectados.

Unha mesma persoa menor e a súa familia poden estar sendo atendidas simultaneamente desde diferentes dispositivos. Por este motivo, propónse que os protocolos incorporen un marco común de coordinación interprofesional e interinstitucional no que se definan:

- criterios compartidos de detección e valoración inicial;
- mecanismos de comunicación e derivación entre os distintos sistemas;
- responsabilidades no seguimento e na continuidade da intervención;
- procedementos de retorno de información e coordinación de actuacións; e
- garantías en materia de protección de datos e respecto ao interese superior da persoa menor.

Neste marco, debe recoñecerse expresamente o papel do Traballo Social na valoración dos factores sociofamiliares, comunitarios e de vulnerabilidade, así como na conexión entre sistemas cando a situación detectada exceda o ámbito estritamente sanitario ou educativo.

4. Participación do Traballo Social no deseño do módulo social e contextual do SICA-Galicia

Referencia: acción 2.3.1

O COTSG valora de maneira positiva a previsión dun Sistema Integrado de Condutas Adictivas de Galicia (SICA-Galicia) que permita dispoñer dunha información máis completa para a planificación, o seguimento e a avaliación das políticas preventivas.

Particularmente relevante resulta a incorporación dun módulo social e contextual. Para que este módulo represente adecuadamente a realidade social das persoas e dos territorios, propónse que profesionais do Traballo Social participen no seu deseño técnico, na definición das variables e indicadores e nos criterios para a súa interpretación.

Entre as dimensións que deberían ser consideradas figuran a situación socioeconómica, a estrutura e dinámica familiar, as redes de apoio, a situación residencial, a escolarización, o emprego, o illamento

social, a participación comunitaria, a ruralidade e dispersión territorial, o acceso efectivo aos recursos e outras circunstancias de vulnerabilidade social.

A incorporación destas variables permitiría analizar non só a prevalencia das condutas adictivas, senón tamén os contextos nos que se producen e as desigualdades que poden condicionar o acceso á prevención.

5. Participación profesional durante o desenvolvemento e a avaliación do Plan

O proceso de participación non debería limitarse á fase inicial de consulta. A implementación dun plan desta natureza require mecanismos estables de contraste técnico que permitan revisar o desenvolvemento das actuacións e incorporar a experiencia dos distintos ámbitos profesionais.

Por iso, propónse que o Plan contemple espazos de participación técnica e interdisciplinar durante o período 2026–2030, especialmente nas actuacións vinculadas á prevención comunitaria, ás persoas menores, ás familias, aos colectivos en situación de vulnerabilidade, aos servizos sociais e ao desenvolvemento do SICA-Galicia.

O COTSG manifesta a súa disposición a colaborar nos grupos técnicos, comisións ou espazos de coordinación que poidan constituírse, achegando a experiencia profesional da colexiación e contribuíndo a unha aplicación integrada das medidas previstas.

6. Reforzo dos indicadores sociais, territoriais e de vulnerabilidade

A avaliación do Plan debe permitir coñecer non só o volume de actuacións realizadas, senón tamén a súa capacidade para alcanzar ás persoas e territorios que presentan maiores dificultades de acceso aos recursos preventivos.

Desde o COTSG propónse incorporar indicadores que permitan analizar, entre outras cuestións:

- a cobertura efectiva dos programas en contornas rurais e urbanas;
- a participación de persoas e familias en situación de vulnerabilidade;
- as barreiras de acceso aos programas e recursos preventivos;
- o tempo transcorrido entre a detección dunha situación de risco e o inicio da intervención;
- a coordinación efectiva entre os sistemas sanitario, educativo e social; e
- a continuidade da intervención cando resulte necesaria a participación simultánea de varios sistemas.

Esta información permitiría avaliar con maior precisión con quen se intervén, en que territorios, con que capacidade de resposta e con que nivel de coordinación, reforzando a dimensión de equidade que inspira o Plan.

MARCO DE REFERENCIA

As propostas anteriores formúlanse no marco do propio Plan de prevención de condutas adictivas en Galicia 2026–2030 e en coherencia co enfoque de protección, prevención, inclusión social e atención aos determinantes sociais recollido na normativa e planificación pública aplicable.

- Lei 6/2025, do 23 de decembro, de protección da saúde das persoas menores e prevención das condutas adictivas.
- Lei orgánica 8/2021, do 4 de xuño, de protección integral á infancia e á adolescencia fronte á violencia.
- Lei 10/2013, do 27 de novembro, de inclusión social de Galicia.
- Estratexia Nacional sobre Adiccións e instrumentos de planificación do Plan Nacional sobre Drogas.

SOLICITA Á DIRECCIÓN XERAL DE SAÚDE PÚBLICA

Primeiro. Que valore a incorporación dunha análise desagregada por perfís profesionais no estudo de ratios previsto no Plan, incluíndo especificamente o Traballo Social e a súa distribución territorial.

Segundo. Que a eventual configuración dos Equipos de Prevención Autonómicos de carácter móbil teña natureza interdisciplinar e contemple a presenza do Traballo Social nas actuacións que requiran valoración sociofamiliar, intervención comunitaria e coordinación cos recursos do territorio.

Terceiro. Que os protocolos de detección precoz e intervención temperá incorporen un marco común de coordinación entre saúde, educación e servizos sociais, con definición clara dos circuitos de comunicación, derivación, seguimento e retorno de información.

Cuarto. Que profesionais do Traballo Social participen no deseño do módulo social e contextual do SICA-Galicia, especialmente na selección e interpretación das variables relativas aos determinantes sociais, familiares, comunitarios e territoriais.

Quinto. Que se habiliten mecanismos de participación técnica durante o desenvolvemento e a avaliación do Plan 2026–2030, nos que poidan estar representados os distintos perfís profesionais implicados.

Sexto. Que a avaliación incorpore indicadores sociais, territoriais e de vulnerabilidade que permitan coñecer a accesibilidade efectiva, a coordinación entre sistemas e a equidade na cobertura das actuacións preventivas.

CONSIDERACIÓN FINAL

O Colexio Oficial de Traballo Social de Galicia entende que a prevención das condutas adictivas debe abordarse desde unha perspectiva integral, interdisciplinar, comunitaria e baseada na equidade, na que os factores sociais e contextuais teñan unha presenza efectiva tanto na análise das necesidades como no deseño das intervencións e na avaliación dos resultados.

A incorporación do Traballo Social ás estruturas, equipos e espazos de planificación sinalados pretende reforzar a complementariedade entre os ámbitos sanitario, educativo e social, especialmente na intervención con persoas menores, familias, colectivos en situación de vulnerabilidade e territorios con menor cobertura de recursos.

O COTSG queda á disposición da Dirección Xeral de Saúde Pública para colaborar tecnicamente no desenvolvemento das actuacións nas que resulte de interese incorporar a perspectiva profesional do Traballo Social.

Santiago de Compostela, 27 de outubro de 2026

46903919L

MARIA

ROSARIO

CAPELO (R:

Q1569016G)

Firmado digitalmente por 46903919L
MARIA ROSARIO CAPELO (R: Q1569016G)
Nombre de reconocimiento (DN):
2.5.4.13=rfAET17AET0287/PUESTO
1/114603/17042026101454,
serialNumber=IDCES-46903919L,
givenName=MARIA ROSARIO,
sn=CAPELO CASAS, cn=46903919L
MARIA ROSARIO CAPELO (R: Q1569016G),
2.5.4.07=VATES-Q1569016G, o=COL OF
DE DIPLOMADOS EN TRABAJO SOCIAL E
ASISTENTES SOCIALES DE GALICIA, c=ES
Fecha: 2026.10.29 07:51:16 +01'00'

Rosario Capelo Casas

Presidenta do COTSG

Colexio Oficial de Traballo Social de Galicia